SÉRIE „Specifiky státní regulace v oblasti vzdělávání“

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-1\(1\)-252-263](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-1(1)-252-263)

Андрій Бестюк

начальник відділу підготовки у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти – заступник начальника управління доктрин та індивідуальної підготовки Головного управління доктрин та підготовки Генерального штабу Збройних Сил України, м. Київ, Україна, e-mail: bestuk@meta.ua, <https://orcid.org/0000-0001-7646-1821>

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація. Стаття присвячена аналізу функціонування системи вищої військової освіти в Україні. Встановлено, що систему вищої освіти становлять: заклади вищої освіти всіх форм власності; рівні та ступені (кваліфікації) вищої освіти; галузі знань і спеціальності; освітні та наукові програми; ліцензійні умови провадження освітньої діяльності та ліцензійні умови провадження вищої освіти; органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти; учасники освітнього процесу. Доведено, що перелік вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та їх структурна підпорядкованість визначені у Наказі Міністерства оборони України від 27.11.2017 № 621 «Деякі питання управління вищими військовими навчальними закладами, військовими навчальними підрозділами закладів вищої освіти та військовими ліцеями». Основні функції щодо управління системою вищою військовою освітою покладено на Міністерство оборони України, яке забезпечує реалізацію державної політики у сфері військової освіти. Здійснено аналіз динаміки обсягів державних асигнувань на підготовку фахівців військових спеціальностей за 2014-2021 рр.; структури розподілу витрат на підготовку військових фахівців у ВВНЗ та ВНП ЗВО. Досліджено Обсяги підготовки військових фахівців (слухачів, курсантів) у ВВНЗ та ВНП ЗВО Міністерства оборони України за освітнім рівнем бакалавра. Визначено чинники, які зумовлюють необхідність безперервного поліпшення освітньої системи ВВНЗ та ВНП ЗПО: багатоетапне здійснення реформи військової освіти, мінливі соціально-економічні вимоги до підготовки курсантів до службово-бойової діяльності; швидкоплинні пріоритети в службово-бойовій діяльності випускників, характер і склад вирішуваних ними завдань; надходження на озброєння Збройних Сил України сучасних зразків озброєння і техніки.

Ключові слова: системи вищої військової освіти в Україні, ступені вищої військової освіти, освітні програми, учасники освітнього процесу.

Andriy Bestyuk

Head of the Training Department in Higher Military Educational Institutions and Military Educational Subdivisions of Higher Education Institutions - Deputy Head of the Doctrines and Individual Training Department, Main Department of Doctrines and Training of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine, Kyiv, Ukraine, e-mail: bestuk@meta.ua, <https://orcid.org/0000-0001-7646-1821>

SYSTEM ANALYSIS OF THE FUNCTIONING OF THE SYSTEM OF HIGHER MILITARY EDUCATION OF UKRAINE

Abstract. The article is devoted to the analysis of the functioning of the system of higher military education in Ukraine. It is established that the system of higher education consists of: institutions of higher education of all forms of ownership; levels and degrees (qualifications) of higher education; areas of knowledge and specialties; educational and scientific programs; license conditions for educational activities and license conditions for higher education; governing bodies in the field of higher education; participants in the educational process. It is proved that the list of higher military educational institutions, military educational units of higher education institutions and their structural subordination are defined in the Order of the Ministry of Defense of Ukraine dated 27.11.2017 № 621 "Some issues of management of higher military educational institutions, military educational units of higher education institutions and military lyceums" . The main functions for the management of the higher military education system are entrusted to the Ministry of Defense of Ukraine, which ensures the implementation of state policy in the field of military education. The analysis of the dynamics of the volume of state allocations for the training of specialists in military specialties for 2014-2021; structures for the distribution of costs for the training of military specialists in higher education institutions and higher education institutions. Volumes of training of military specialists (listeners, cadets) are investigated in higher education institutions and higher education institutions of the Ministry of Defense of Ukraine with a bachelor's degree. The factors that determine the need for continuous improvement of the educational system of higher education institutions and higher educational institutions are identified: multi-stage implementation of the reform of military education, changing socio-economic requirements for the preparation of cadets for combat service; short-term priorities in the combat service of graduates, the nature and composition of the tasks they solve; receipt of modern models of armaments and equipment for the Armed Forces of Ukraine.

Key words: systems of higher military education in Ukraine, degrees of higher military education, educational programs, participants of the educational process.

Постановка проблеми. Збройні Сили України в процесі своєї життєдіяльності підтримують здатність по забезпеченню обороноздатності та територіальної цілісності нашої держави відповідно до видозмін системи управління, ступеня наукового і технічного розвитку, а також ряду інших

факторів. Військовий фахівець – професіонал Збройних Сил України повинен володіти науковими і теоретичними знаннями, а також досвідом, який можна описати як сукупність інформації про явища і процеси, що стосуються забезпечення обороноздатності нашої держави. Забезпечення високого рівня підготовки військових фахівців ЗС України покладає величезну відповідальність на систему вищої військової освіти. Зростання обсягів наукової та технічної інформації, пов'язане з інтенсифікацією суспільного розвитку, вимагає від системи освіти розробку сучасних стандартів у сфері вищої військової освіти, оновлення змісту освітніх програм, введення нових спеціальностей, які задовольняють виклики інформаційного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням державного управління у сфері вищої військової освіти присвячені праці таких науковців як: В. Авер'янов, А. Арато, В. Бакуменко, М. Бернард, К. Ващенко, В. Вікторов, Н. Голубятніков, О. Жабенко, Л. Гаєвська, С. Домбровська, Д. Дзвінчук, В. Коврегін, О. Крюков, В. Кремень, В. Луговий, В. Огаренко, Н. Протасова, О. Поступна, Є. Пушко-Цибуляк, В. Садковий та ін. Однак прийняття управлінських рішень у галузі державного управління вимагає системних досліджень сучасного стану системи підготовки військових фахівців чому і присвячується ця публікація.

Мета статті – провести системний аналіз функціонування системи вищої військової освіти України та визначити перспективи її подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Основне завдання підготовки військовослужбовців – це формування у них високих професійних, моральних і психологічних якостей, недопущення зниження професійного рівня. Удосконалення системи вищої військової освіти є найважливішою і невід'ємною частиною реформування Збройних Сил України. Вона покликана за найкоротші терміни відновити єдність системи підготовки військових кадрів і здійснити навчання курсантів і слухачів за всіма необхідними для ЗСУ спеціальностями.

Загальне уявлення про сучасну структуру системи вищої військової освіти, характеризується нормативними термінами, які містяться в діючих законах «Про освіту» [1], «Про вищу освіту» [2], «Про наукову і науково-технічну діяльність» [3]. Відповідно до ч. 1 ст. 11 Закону України «Про вищу освіту» «...систему вищої освіти становлять: заклади вищої освіти всіх форм власності; рівні та ступені (кваліфікації) вищої освіти; галузі знань і спеціальності; освітні та наукові програми; ліцензійні умови провадження освітньої діяльності та ліцензійні умови провадження вищої освіти; органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти; учасники освітнього процесу ...» [2].

Отже, детально охарактеризуємо складові системи вищої військової освіти в Україні. Розпочнемо із аналізу системи закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку військовослужбовців для Збройних Сил України. Сьогодні система закладів вищої освіти, які реалізують освітні програми для підготовки фахівців ЗСУ представлена вищими військовими навчальними закладами та військовими навчальними підрозділами закладів вищої освіти.

Перелік вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та їх структурна підпорядкованість визначені у

Наказі Міністерства оборони України від 27.11.2017 № 621 «Деякі питання управління вищими військовими навчальними закладами, військовими навчальними підрозділами закладів вищої освіти та військовими ліцеями» [4]. Крім того, у значеному наказі здійснено розподіл повноважень між структурними підрозділами Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України, іншими органами військового управління з питань управління військовою освітою.

Основні функції щодо управління системою вищою військовою освітою покладено на Міністерство оборони України, яке забезпечує реалізацію державної політики у сфері військової освіти; здійснює розроблення проектів законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства оборони України, спільних наказів Міністерства оборони України та Міністерства освіти і науки України з питань військової освіти; формує пропозиції та розміщує держзамовлення на підготовку військових фахівців; контролює виконанням ВВНЗ та ВНП ЗВО стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої військової освіти, якості підготовки військових фахівців; організовує роботу екзаменаційних та приймальних (відбіркових) комісій ВВНЗ та ВНП ЗВО під час проведення атестації випускників ВВНЗ, ВНП ЗВО та вступної кампанії відповідно, прийняття рішення щодо вдосконалення їх роботи (діяльності), визначає нормативи матеріально-технічного і фінансового забезпечення ВВНЗ та ВНП ЗВО; здійснює розподіл випускників ВВНЗ та ВНП ЗВО для подальшого проходження військової служби у межах державного замовлення; організовує спільно з Міністерством освіти і науки України розробку переліку галузей знань та спеціальностей підготовки військових фахівців, стандартів вищої військової освіти, затвердження напрямів наукових досліджень та тематики науково-дослідних робіт; затверджує статuti ВВНЗ; забезпечує фінансування ВВНЗ та ВНП ЗВО в установленому порядку; забезпечує призначення і виплату академічних (соціальних) стипендій курсантам, слухачам та ад'юнктам ВВНЗ та ВНП ЗВО; здійснює перевірку та аналіз якості освітньої діяльності ВВНЗ та ВНП ЗВО [4].

Однією із функцій Міністерства оборони України є фінансування ВВНЗ та ВНП ЗВО. Розглянемо обсяги державних асигнувань на підготовку фахівців військових спеціальностей за 2014-2021 рр. (табл. 1)

Таким чином, наведені дані переконливо демонструють, що протягом останніх 7 років витрати на підготовку військових фахівців у ВВНЗ та ВНП ЗВО зросли у 4,3 рази або на 285,2 млн. грн. Така ситуація склалась внаслідок значного зростання фінансування витрат на забезпечення практичної складової підготовки військових. Так сума витрат за цією статтею збільшилась з 17,02 млн. грн у 2014 р. до 320,4 млн. грн. у 2021 р. або 18,8 рази. Це сталося внаслідок збільшення частки практичної підготовки фахівців військових спеціальностей з 30% до 75% навчального часу, що відповідає загальносвітовим тенденціям військової освіти. Однак слід наголосити на скороченні обсягів фінансування освітнього процесу. Зокрема величина витрат зменшилась з 53,5 млн. грн. до 51,4 млн.грн. або на 3,89%.

Таблиця 1

**Обсяги витрат на підготовку військових фахівців (слухачів, курсантів)
у ВВНЗ та ВВП ЗВО Міністерства оборони України, тис. грн.**

Показники	Роки								Темп росту 2021 р. до 2014 р., %
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Забезпечення освітнього процесу, всього	53478,6	121387	72217,1	82551,3	101972	75480,1	85300	51400	96,11
у тому числі:									
- загальний фонд	9163,7	92892	39440,8	40667,2	63639,6	47774,8	71400	50100	546,72
- спеціальний фонд	44314,9	28495,1	32776,3	41884,1	38332,7	27705,3	13900	1300	2,93
Удосконалення матеріально-технічного забезпечення, всього	16399,4	114040	36259,4	13847,6	30070,1	20834,9	6600	300	1,83
у тому числі:									
- загальний фонд	-	100000	22976,3	-	22028	-	-	-	-
- спеціальний фонд	16399,4	14040,3	13283,1	13847,6	8042,1	20834,9	6600	300	1,83
Забезпечення практичної складової підготовки, всього	17024,6	127083	170871	183969	235696	240477	224800	320400	1881,98
у тому числі:									
- загальний фонд	7826,1	127083	170871	183969	234858	240376	224800	320400	4093,99
- спеціальний фонд	9198,5	-	-	-	837,8	101	-	-	-
Всього витрати на підготовку військових фахівців	86902,6	362510	279347	280368	367738	336792	316700	372100	428,18
у тому числі:									
- загальний фонд	16989,8	319975	233288	224636	320525	288151	296200	370500	2180,72
- спеціальний фонд	69912,8	42535,4	46059,4	55731,7	47212,6	48641,2	20500	1600	2,29

Примітка. Складено автором на основі даних Департаменту військової освіти і науки Міністерства оборони України

При цьому скорочення витрат відбулось за рахунок урізання фінансування капітальних видатків зі спеціального фонду на 43 млн. грн. Як вкрай негативну тенденцію необхідно відзначити зменшення обсягу асигнувань на матеріально-технічне забезпечення, величина яких скоротилась на 16,1 млн. грн. або на 98,17% у 2021 р. порівняно із 2014 р. Найвищий рівень фінансування матеріально-технічної бази ВВНЗ та ВВП ЗВО спостерігався у 2016 р. і складав 36,3 млн. грн., а найнижчий у 2021 р. і складає лише 300 тис. грн. Звичайно, така ситуація свідчить, про негативні тенденції у сфері вищої військової освіти, оскільки сучасне оснащення навчальних аудиторій, наявність тренажерів, можливість працювати з сучасними імітаційними моделями безпосередньо впливає на якість освітнього процесу та успішне набуття курсантами та слухачами фахових компетенцій.

Тепер проаналізуємо структуру розподілу витрат на підготовку військових фахівців у ВВНЗ та ВВП ЗВО (рис. 1).

Рис. 1. Структура розподілу витрат на підготовку військових фахівців у ВВНЗ та ВВП ЗВО

Примітка. Розраховано автором на основі даних табл. 1

Отже, наведений графік демонструє кардинальні зміни в структурі розподілу витрат на підготовку військових фахівців. Так, частка витрат на забезпечення освітнього процесу скоротилась з 61,54% у 2014 р. до 13,81% у 2021 р. або на 47,73%, витрати на удосконалення матеріально-технічного забезпечення скоротились на 18,79% до 0,08% у 2021 р. Натомість кардинальне зростання демонструють витрати на забезпечення практичної складової підготовки з 19,59% у 2014 р. до 86,11% у 2021 р. При цьому кардинальний перерозподіл структури фінансування відбувся у 2016 р., у зв'язку із переглядом підходів до підготовки

фахівців військових спеціальностей на користь практичної складової.

Також не можна не звернути увагу на характер системи видатків за джерелами використання (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка витрат на підготовку військових фахівців у ВВНЗ та ВНП ЗВО

Примітка. Розраховано автором на основі даних табл. 2.1

Наведена інфографіка демонструє стрімке зростання величини поточних видатків із загального фонду та скорочення обсягу капітальних видатків, в тому числі і на матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу. Така ситуація засвідчує значні поточні витрати без інвестування коштів в майбутнє вищої військової освіти та оновлення матеріально-технічної бази освітнього процесу у ВВНЗ та ВНП ЗВО.

Курсанти та слухачі у ВВНЗ та ВНП ЗВО отримують вищу освіту у 25-й галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» за трьома спеціальностями (253 Військове управління (за видами збройних сил), 254 Забезпечення військ (сил), 255 Озброєння та військова техніка), а також у двадцять одній цивільній галузі знань, за 33 ліцензованими спеціальностями та 69 спеціалізаціями.

Підготовка фахівців у ВВНЗ (ВНП ЗВО) здійснюється за двома схемами навчання «курсант» та «студент – курсант». За схемою «курсант» навчання військових фахівців проводиться у статусі військовослужбовця протягом усього періоду навчання; інша схема – «студент – курсант» передбачає навчання військових фахівців у статусі студента на молодших курсах і у статусі військовослужбовця на старших курсах підготовки.

Станом на 2021 р. у вищих військових навчальних закладах та у військових підрозділах закладів вищої освіти навчається 8671 курсантів та слухачів, які здобувають освітній ступінь бакалавра. Проаналізуємо їх чисельність за курсами та навчальними закладами (табл. 2.).

Таблиця 2

**Обсяги підготовки військових фахівців (слухачів, курсантів)
у ВВНЗ та ВНП ЗВО Міністерства оборони України за освітнім рівнем бакалавра, осіб**

Назва ВВНЗ та ВНП ЗВО	Курс підготовки					Всього
	1	2	3	4	5	
Національна академія Сухопутних військ імені гетьмана П. Сагайдачного (м. Львів)	495	407	482	78	-	1462
Військова академія (м. Одеса)	427	304	295	99	-	1125
Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету “Харківського політехнічного інституту” (м. Харків)	113	72	75	83	-	343
Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків)	488	463	395	598	115	2059
Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені героїв Крут (м. Київ)	329	271	271	194	-	1065
Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова (м. Житомир)	261	206	192	194	-	853
Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ)	226	214	195	204	106	945
Інститут ВМС Національного університету “Одеська морська академія” (м. Одеса)	59	37	52	33	35	216
Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету (м. Харків)	56	55	50	54	38	253
Кафедра військової підготовки Національного університету біоресурсів і природокористування	10	18	28	11	7	74
Кафедра військової підготовки Національного авіаційного університету	60	40	40	41	20	201
Кафедра військової підготовки Одеського державного екологічного університету	10	7	7	5	5	34
Кафедра військової підготовки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу	10	8	9	9	5	41
Разом	2544	2102	2091	1603	331	8671

Примітка. Складено автором на основі даних Департаменту військової освіти і науки Міністерства оборони України

Отже, можемо спостерігати значні розриви між чисельністю курсантів як за роками підготовки, так і між ВВНЗ та ВНП ЗВО. Так, найбільша чисельність курсантів навчається у Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків) (2059 осіб), Національній академії Сухопутних військ імені гетьмана П. Сагайдачного (1462 особи), Військовій академії (1125 осіб) та Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені героїв Крут (1065 осіб). Найменша чисельність курсантів навчається на кафедрах військової підготовки Національного університету біоресурсів і природокористування (74 особи), Одеського державного екологічного університету (34 особи) та Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (41 особа). Розподіл студентів за курсами підготовки свідчить про постійне зростання потреби Міністерства оборони у підготовці військових кадрів. Так на 1 курсі навчається у 1,6 рази більше курсантів, ніж на 4 курсі. При цьому найбільший приріст держзамовлення майже 30% відбувся у 2018 р. та на 21,03% у 2020 р. Найбільше курсантів (659 осіб) здобувають вищу освіту на льотному факультеті Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба та 589 курсантів на інженерно-авіаційного факультету цього ж ВВНЗ. При цьому попит на підготовку фахівців відповідних спеціальностей є стабільно високим і держзамовлення складає більше 100 осіб щороку. Також щорічно активно поповнюється контингент курсантів факультету ракетних військ і артилерії Національної академії Сухопутних військ імені гетьмана П. Сагайдачного (на чотирьох курсах навчається 546 курсантів), факультету підготовки спеціалістів матеріально-технічного забезпечення військової академії (514 курсантів), гуманітарно-лінгвістичного факультету Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (524 курсанта) та факультету технічних видів розвідки Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова (512 курсантів).

Найбільш розгалужений перелік спеціальностей та спеціалізацій військової підготовки пропонує Інститут ВМС Національного університету “Одеська морська академія” близько 10. Однак на окремих спеціальностях, таких як «Корабельне ракетно-артилерійське озброєння», «Корабельне, протичовнове, торпедне, мінне та протимінне озброєння», «Кораблеводіння» та «Експлуатація корабельних енергетичних установок» вже протягом 2-х років набору не здійснюється, хоча Міністерством оборони і плануються обсяги державного замовлення на підготовку військових фахівців за окремими спеціальностями. Це свідчить про низький попит серед учнівської молоді на окремі види так званих складних технічних військових спеціальностей, що вимагає посилення профорієнтаційної роботи та підвищення престижності військової служби серед вступників.

Основна задача підготовки військовослужбовців у ВВНЗ - це формування у них високих професійних, моральних та психологічних якостей, недопущення зниження професійного рівня. Освітнє середовище ВВНЗ являє собою складну багатофункціональну систему, яка діалектично розвивається та включає в себе всі форми, методи та види навчальної та позанавчальної діяльності, спрямовану на практичну та теоретичну підготовку курсантів, слухачів та ад'юнктів, самостійну

дослідницьку роботу з підготовки педагогів та навчання [5].

Слід також відзначити, що для ВВНЗ та ВНП ЗВО сформовані не лише особливі умови функціонування, а й визначені особливі умови врахування досягнень у професійній діяльності для науково-педагогічних працівників. Так, в Ліцензійних умовах провадження освітньої діяльності [6] визначено, що додатково до досягнень у професійній сфері для НПП враховують такі аспекти як: наявність статусу учасника бойових дій; участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки під егідою Організації Об'єднаних Націй; участь у міжнародних військових навчаннях (тренуваннях) за участю збройних сил країн - членів НАТО. На нашу думку, найбільший кадровий потенціал зосереджено саме у військових вищих навчальних закладах, оскільки переважна частина науково-педагогічних працівників є військовослужбовцями, які мають досвід участі у бойових діях і отримали не лише теоретичну, а реальну бойову підготовку. Тому сучасні тенденції у сфері вищої військової освіти свідчать необхідність концентрації підготовки військових фахівців саме у ВВНЗ, а не на кафедрах та факультетах цивільних ВНЗ.

Необхідність безперервного поліпшення освітньої системи ВВНЗ та ВНП ЗПО визначається цілою низкою чинників, головними з яких вважаються:

- багатоетапне здійснення реформи військової освіти, мінливі соціально-економічні вимоги до підготовки курсантів до службово-бойової діяльності;
- швидкоплинні пріоритети в службово-бойовій діяльності випускників, характер і склад вирішуваних ними завдань;
- надходження на озброєння Збройних Сил України сучасних зразків озброєння і техніки.

Нагнітання суспільно-політичної ситуації на кордонах України, простійне ведення бойових дій в зоні операції Об'єднаних сил, ускладнення військового озброєння та техніки, потреба підвищення майстерності і підтримки стійкої бойової готовності військових частин і підрозділів ЗСУ, а також практичні завдання, які вирішуються командним складом в частинах і підрозділах ЗСУ, визначають вимоги до безперервної підготовки, якості та змісту освітнього процесу ВВНЗ та ВНП ЗВО.

Аналіз наукової літератури [7] дозволив розкрити і узагальнити вимоги, що висуваються до процесу освіти:

- навчання у військовому навчальному закладі повинно вестися з обов'язковим урахуванням перспективи розвитку науки і техніки таким чином, щоб майбутній випускник відповідав вимогам як в коротко, так і довгостроковій перспективі;
- військовий фахівець в ході навчання зобов'язаний засвоювати оптимальний обсяг знань, навичок і умінь для продуктивної діяльності;
- організація освітнього процесу повинна забезпечувати оптимальний розподіл обсягу інформації як за часом, так і за формами навчання;
- організація та планування процесу освіти, методична робота повинні забезпечувати високий рівень навчальних занять на основі оптимального співвідношення практичних і теоретичних форм навчання.

Крім того, необхідні:

- широке використання дослідницьких методів навчання для підготовки творчо мислячого військового професіонала;

- інтенсифікація процесу навчання на основі постійного вдосконалення навчально-матеріальної бази, активного впровадження технічних засобів навчання, перш за все обчислювальної техніки, а також використання нових інформаційних технологій;

- забезпечення ефективного управління підготовкою військових фахівців із значним обсягом використання автоматизованих систем управління військами.

Висновки. На підставі проведеного аналізу сучасного стану підготовки військових фахівців у ВВНЗ та ВНП ЗВО можна з упевненістю зробити висновок: традиційні форми підготовки командного складу ЗСУ не завжди відповідають умовам реалій і вимагають внесення деяких змін, а саме необхідний пошук раніше не використовувалися в освітніх установах форм навчання, що відповідають новітнім вимогам, потрібна розробка критеріїв якості підготовки курсантів, що дозволяють оцінити ступінь готовності випускників військових вузів до виконання своїх спеціальних військових обов'язків в підрозділах і частинах ЗСУ.

Література:

1. Про освіту: Закон України від 5.09.2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2017, № 38-39, ст.380
2. Про вищу освіту: Закон України від 1.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014, № 37-38, ст.2004)
3. Про наукову і науково-технічну діяльність Закон України від 26.11.2015 року № 848-VIII *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2016, № 3, ст.25.
4. Деякі питання управління вищими військовими навчальними закладами, військовими навчальними підрозділами закладів вищої освіти та військовими ліцеями: Наказ Міністерства оборони України від 27.11.2017 № 621. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0621322-17#Text>
5. Бабанский Ю. К. Избранные педагогические труды. М. : Педагогика, 1989. 560 с
6. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: Постанова Кабінет Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>
7. Коновалова Л. И. Информационно-педагогические технологии как средство повышения качества образования слушателей. *Теоретические и организационно-правовые проблемы истории и развития ОВД и ВВ* : материалы науч.-практ. конф. Ч. 1. СПб., 1999. С. 161-163.

References:

1. *Pro osvitu: Zakon Ukrayiny vid 5.09.2017 r.* [On education: Law of Ukraine of September 5, 2017] № 2145-VIII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR)* - Information of the Verkhovna Rada, 2017, № 38-39, st.380 [in Ukrainian]
2. *Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrayiny vid 1.07.2014 r.* [On higher education: Law of Ukraine of July 1, 2014] № 1556-VII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR)* - Information of the Verkhovna Rada, 2014, № 37-38, st.2004) [in Ukrainian]
3. *Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diyal'nist' Zakon Ukrayiny vid 26.11.2015 roku* [n scientific and scientific-technical activity Law of Ukraine of November 26, 2015] № 848-VIII *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR)* - Information of the Verkhovna Rada, 2016, № 3, st.25. [in Ukrainian]

4. *Deyaki pytannya upravlinnya vyshchymy viys'kovymy navchal'nymy zakladamy, viys'kovymy navchal'nymy pidrozdilamy zakladiv vyshchoyi osvity ta viys'kovymy litseyamy: Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 27.11.2017* [Some issues of management of higher military educational institutions, military educational subdivisions of higher education institutions and military lyceums: Order of the Ministry of Defense of Ukraine dated 27.11.2017] № 621. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0621322-17#Text> [in Ukrainian]
5. Babanskyi YU. K. (1989) *Yzbrannye pedahohycheskye trudy* [Selected pedagogical works]. Moskva. : Pedahohyka, 560 s. [in Russian]
6. *Pro zatverdzhennya Litsenziynykh umov provadzhennya osvith'oyi diyal'nosti: Postanova Kabinet Ministriv Ukrainy vid 30.12.2015 r.* [On approval of the License conditions for educational activities: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 30.12.2015] № 1187 Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]
7. Kononova L. Y. (1999) *Ynformatsyonno-pedahohycheskye tekhnolohyy kak sredstvo povyshenyya kachestva obrazovanyya slushateley* [Information and pedagogical technologies as a means of improving the quality of education of students.]. *Teoretycheskye y orhanyzatsyonno-pravovye problemy ystoryy y razvytyya OVD y VV* [Theoretical and organizational and legal problems of the history and development of ATS and explosives]: materyaly nauch.-prakt. konf. Part.. 1. SPb., 1999. S. 161-163. [in Russian]